

Dergi Kapak Tasarımlarında Pop-Art Akımının İzleri

Öğr. Gör. Dr. Umut Demirel
Doç. Dr. İbrahim Gökhan Ceylan

Makale Geliş Tarihi: 15.04.2019
Yayına Kabul Tarihi: 16.05.2019

Özet

Pop – Art denildiğinde ilk olarak aklımıza, Richard Hamilton'un bir obje ardına gizlenmiş çıplak insan vücudu gelmektedir. Andy Warhol ve Roy Lichtenstein'in çalışmaları da en az Hamilton kadar ün kazanmıştır. Andy Warhol, çorba ve coca cola kutusu gibi günlük tüketim malzemelerinin yanında Marilyn Monroe gibi ünlüleri sanatına konu ederken, reklam tasarımları boyutunda grafik tasarımcılığını konuşturmaya devam etmiştir. Roy Lichtenstein ise konuşma balonları, benday noktacıkları ve tipografi ile oluşturduğu yayın tasarımları ile ön plana çıkmıştır. Pop-art ile grafik tasarım arasında, benzer özellikler ve tarihsel bağlar açısından ciddi etkileşimler olmuştur. Bunu birçok grafik tasarım ürününde olduğu gibi dergi kapaklarında da görebilmek mümkündür. Araştırmada, doğrudan pop-arttan etkilenen 9 dergi kapağı ve dolaylı yoldan pop-arttan etkilenen 6 farklı dergi kapağı olmak üzere toplamda 15 dergi kapağı incelenmiştir. Çalışmanın sonunda, diğer grafik tasarım ürünleri gibi dergilerin de hedef kitesine kendini fark ettirebilmek için kapak tasarımlarını ciddi bir silah olarak kullandığı, sanat severleri kendisine çekmek için illüstrasyonlarında basit Pop art klişelerinden yararlandığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Pop sanat, Grafik Tasarım, Dergi Kapakları, Andy Warhol.

TRACES OF THE POP ART MOVEMENT IN MAGAZINE COVER DESIGNS

Abstract

When the concept of pop art is mentioned, Richard Hamilton's naked human body hidden behind an object comes to our mind. The works of Andy Warhol and Roy Lichtenstein have also become famous as well as the works of Hamilton. While Andy Warhol was making celebrities a subject matter of his art such as Marlyn Monroe besides daily consumption materials such as soup and Coca Cola cans, he has continued to work his magic in graphic design in regards to advertising layouts. Roy Lichtenstein has come to the forefront by his publishing designs that he has created by the speech bubbles, Ben-Day dots, and typography. In terms of similar characteristics and historical connections, there have been serious interactions between the pop art and graphic design. It is possible to see this interaction in the magazine covers as well as many products of graphic design. In this study, a total of 15 magazine covers are analyzed which are 9 magazine covers that are influenced directly from the pop art and 6 magazine covers that are influenced indirectly from the pop art. In the consequence of the study, it has been observed that the magazines had used the cover designs as a serious weapon to make themselves noticed to their target populations such as other products of graphics design, and benefitted from simple pop art clichés in their illustrations to attract the art lovers.

Keywords: Pop Art, Graphic Design, Magazine Covers, Andy Warhol.

Giriş

Pop - art akımında adından en fazla söz ettiren sanatçı Andy Warhol 1950'lerde grafik tasarım alanına da damgasını vurmuştur. Grafik tasarım alanında gerçekleştirdiği çalışmaları ile bir çok ödül almaya hak kazanmıştır. Kitap illüstrasyonu alanına büyük katkılarda bulunmuştur. Alanında oldukça başarılı örnekler sergilerken, Pop - art hareketinin rüzgarına kapılmıştır. Bazı çalışmalarında parlak renkler kullanmıştır. Konu seçiminde ise Coca-Cola kutusu gibi sıradan objelerden Marilyn Monroe gibi popüler kültürün idolü olmuş zarif figürlere kadar uzanan bir yelpaze tercih etmiştir. 1960'lı yıllara gelindiğinde Warhol'un serigrafi baskıları, çoğaltmanın ve seri üretimin karşı konulamaz etkisini yansıtmıştır. Takipçilerini bazen gündelik hayatın içinden, bazen ise ünlülerin yaşamında dikkate değer bir şeyler bulmaya yönlendirmiştir (Grzymkowski, 2017, s. 227-228).

Tekniklerinde kullandıkları ürünlerin dikkat çekiciliği ile 1950'li yıllarda adından sıklıkla söz ettiren iki önemli isimden biri Andy Warhol iken diğeri ise Roy Lichtenstein olmuştur. Pop art'ın en önemli temsilcileri arasında isimleri anılan ikiliden Andy Warhol grafik tasarımın reklamcılık boyutunu daha yoğun işlerken, Lichtenstein ise dergilerin görsel dilini işlemeyi tercih ederek yayın kısmını ele almıştır. Pop - art akımına ivme kazandıran benday noktacıları kendisinin ürünüdür. Çalışmalarında benday noktacılarını, tipografiyi ve konuşma balonlarını sıklıkla kullanmıştır (Soğuksu, 2015, 58).

Pop - art akımı ile sanat ürünleri çoğaltılabilmiş ve bu çoğaltma işleminden sanatçılar para kazanabilmişlerdir. Aynı döneme denk gelen teknolojik gelişmeler ile hızla gelişen rekabet ortamında birçok ürün piyasaya çıkmış ve bunların reklam tanıtımlarının yapılması elzem hale gelmiştir. Bu aşamada ise grafik tasarım devreye girmiştir. Pop - art sanat akımının doğduğu tarihler ile grafik tasarıma duyulan ihtiyacın arttığı tarihlerin benzer zamanlara rasgelmesi ve sanat alanları içerisinde Pop - art ve grafik tasarımın birçok benzer özelliğinin bulunması dolayısıyla Pop - artın grafik tasarımcıları yoğun şekilde etkilenmiştir. Bu etki günümüzde dahi bazı grafik ürünlerinde devam etmektedir. Bu araştırmanın temel amacı Pop - artın doğuşundan günümüze kadar diğer tüm grafik tasarım uygulamaları gibi dergi kapak tasarımlarının da bu akımın etkisinde kaldığını göstermektir. Ayrıca bu çalışma Pop - art akımının tesirinde kalmış dergi kapaklarının özellikle gençlere hitap ettiğini ortaya koymak açısından son derece önemlidir. Bu araştırma kapsamında dergi kapakları tasarımlarında pop art akımının etkilerini incelenmiştir. Araştırma, incelenen doğrudan Pop-arttan etkilenen 9 dergi kapağı ve dolaylı yoldan Pop-arttan etkilenen 6 farklı dergi kapağı olmak

üzere toplamda 15 dergi kapağı ile sınırlıdır. Araştırmanın literatür kısmı tarama modeli kullanılarak oluşturulmuş olup, araştırmanın veri toplama aşamasında bu tarama sonucunda incelenecek olan dergi kapaklarının 2 gruba ayrılmasına karar verilmiştir. Verilerin analizleri sonucu, değerlendirilen bulgular bu 2 gruba ayrılan dergi kapaklarından 15 tanesinin incelenmesinin ışığında ortaya çıkmıştır.

Grafik Tasarımın Tanımı ve Gelişimi

Grafik çalışmalarının, özgünlük ön planda tutularak sanatçının elinden çıkan düzenlemeyle veya çoğaltmayla elde edilen bir eserin, bilgi iletmesi, basılması, kitle iletişim araçlarında kullanılması amacıyla yapılan; çizgi, yazı, resim ve bunların tasarımıyla ilgili çalışmaların tamamını kapsadığını görmekteyiz (Sözen ve Tanyeli'den akt. Tepecik, 2002, s. 17). Grafik sözcüğünün bir sanat alanını tanımladığını ortadadır. Plastik sanatlar içerisinde de değerlendirilebilmesine karşın grafik sanatlar, diğer sanat dallarından işlevsellik açısından farklıdır. Çoğaltıma dayalı olduğu için kitlelere ulaşabilmekte ve soyut bir alan olmasına karşın ekonomik olarak bir karşılığı bulunmaktadır (Tepecik, 2002, s. 17). Böyle değerlendirildiğinde grafik sözcüğünün Pop - art akımına yakınlığı daha iyi anlaşılabilir. Pop - art tüketim kültürünün bir ürünüdür. Grafik tasarımda eserlerin çoğaltılması, ekonomik bir karşılığının olması ve ürünlerinin işlevini yitirdikten sonra yeniden farklı tasarımlar için kullanılabilmesi tam olarak Pop - artla benzer felsefeler üzerinden hareket ettiklerinin göstergeleridir.

Grafik tasarım, tasarımcının düşünsel boyutunda bir mesajı iletilebilmek amacıyla görsel ve yazınsal öğelerin bir bütün olarak organize edilmesi sayesinde sürekli karşılaştığımız sıradan bir ürünün, başka bir ürüne dönüşmesi sürecidir. Tasarımcı tarafından yaratıcılık aşamasında farklı anlamlar yüklenen ürün, büyük bir değişime uğrayarak bambaşka bir kimlik ile karşımıza çıkmaktadır. Grafik tasarım aracılığı ile kitleleri etkileyerek, izleyicinin dikkatini üzerinde toplar. Bu aşamada aniden hedef kitesinin ona sahip olabilmek için yarıştığı bir ürün haline gelir. Tasarım ürünlerinin çoğaltılması ve yayımlanması süreçlerine baktığımızda üretim tekniklerinin farklı özellikler gösterdiklerini görmekteyiz. Bu özelliklerin tasarıma başlama sürecinde araştırılması ve durum ve ihtiyaçlara göre tasarımların gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Ertosun, 2006, s. 1-2). Bu aşamada popüler kültürün en belirgin sonucu olan tüketim toplumunu harekete geçirmek için grafik tasarım ürünlerinden sıklıkla yararlandığı görülmektedir. 'Bir ürüne sahip olabilmek için yarışmak' ifadesi de bunu destekler niteliktedir.

Becer'e (2008) göre ise "Grafik tasarım, görsel bir iletişim sanatıdır" ayrıca

bu sanatın öncelikli işlevinin, izleyicine bir mesaj iletmek ya da tüketicisine bir ürün ve ya hizmetin tanıtımını yapmak olduğunu belirtmektedir (Becer, 2008, s. 33). Kavramsal bir söylem olarak ilk defa 1950'lerde karşımıza çıkan grafik tasarım, matbaacılık ve yayıncılıktan ayrı düşünülmemelidir. Batı dünyasında ikinci dünya savaşının ardından baş gösteren tüketim kültürü, parlak ve çekici ambalajların rekabetlerinin sahnelendiği bir dönemi ortaya çıkarmıştır. Dergilerin tirajlarında dahi artışlara sebep olmuş ve iyi tasarıma yönelik talep de aynı oranda artmıştır. Tüketim kültürü ile birlikte grafik tasarıma olan ilgideki artış ile grafik üretim teknolojilerindeki gelişmeler aynı döneme rast gelmiştir. Bu gelişmeler, tasarımcılar için yeni üretim olanaklarına ortam hazırlamıştır. Bu gelişmelerin beraberinde getirdiği teknolojik yenilikler ile birlikte ekonominin farklı sektörlerine de etki etmeye başlamıştır (Ambrose ve Harris, 2012, s. 12). Tüketim kültürünün baş gösterdiği, grafik tasarımın terim olarak kullanılmaya başladığı ve Pop artının ortaya çıkmaya başladığı tarihler birbirlerine yakın tarihlerdir. Bu bilgiler ışığında tüketim kültürünün ve Pop artın, grafik tasarım üzerinde son derece etkili olduğunu görmekteyiz.

Dergi Kapak Tasarımlarında Pop Art Akımının Etkilerinin İncelenmesi

Dergi kapaklarındaki Pop - art etkileri doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenmiş tasarım örnekleri olarak incelenecektir. Aşağıdaki tasarım örneklerine baktığımızda bazılarında Pop -art akımının temsilcilerinin ünlü çalışmalarından yararlandığını yer verildiğini ve ya Pop - art akımının ilkelerinden faydalanılarak yeni tasarımların gerçekleştirildiğini, bazılarında esinlenilerek benzerlerinin tasarlandığını görmekteyiz.

1. Doğrudan Etkilenen Kapak Tasarımları

Görsel 1. Andy Warhol 'a ait Marilyn Monroe görsellerinin kullanıldığı dergi örnekleri

Yukarıdaki dergi kapaklarında kullanılan ve döneminde Popüler Kültürün en meşhur örneklerinden olan Marilyn Monroe görselleri Andy Warhol'un 1962-1967 yılları arasında gerçekleştirdiği serisinden edinilmiştir. Günümüzde bile sanatçıların sıklıkla benzerlerini taklit ettikleri Pop - Art akımının mihenk taşı olan esere, dergi kapaklarında yer verilmiştir. Örnek kapaklar incelediğinde kullanılan görsellere ve renklere baktığımızda küçük dokunuşlar haricinde tam anlamıyla Pop - Artı yansıttığını görmekteyiz.

Görsel 2. Andy Warhol 'a ait Campbell's Soup Cans görsellerinin kullanıldığı dergi örnekleri

Yukarıdaki örneklerde kullanılan konserve çorba kutuları, popüler kültürü ve tüketim toplumunu konu alan eserleri ile Andy Warhol'un 1962'de ürettiği ve çoğaltarak iyi gelir elde ettiği bir eserdir. Pop - art akımından bahsedildiğinde öncü eserlerden biri olan 'Campbell's Soup Cans' dergi kapaklarında sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Yukarıdaki örnekleri incelediğimizde görsellerin dışında renk ve tipografik unsurlar da Pop - art akımını destekler nitelikte düzenlenmiştir.

Görsel 3. Roy Lichtenstein'e ait Thinking of Him illüstrasyonu, benday noktacıklı ve konuşma balonlu görsellerin kullanıldığı dergi örnekleri

Yukarıdaki örnekleri incelediğimizde ilk dikkat çeken detaylar, Pop - art'ın temsilcilerinden Roy Lichtenstein tarafından gerçekleştirilmiş önemli illüstrasyonlarından birisi, yine Lichtenstein'in buluşu olan benday noktacıklı görseller ve Pop - art akımının vazgeçilmez olan konuşma balonlarıdır. Lichtenstein yayın alanında Pop - art'ı yoğun şekilde kullanmıştır. Dergilere yeniden gözgezdirdiğimizde, Pop - art görselleri ile kullanılan yazı karakterleriyle, dönemi yakalayabilmek adına olabildiğince klasik seçilmiştir. Yalnızca konuşma balonlarının içerisindeki yazıların serbest karakterde olduğu görmekteyiz.

2. Dolaylı Etkilenen Kapak Tasarımları

Görsel 4. Andy Warhol'a ait Marilyn Monroe görsellerinden etkilenen dergi örnekleri

Yukarıdaki dergi kapağı örneklerinde tasarım görselleri Andy Warhol'un Marilyn Monroe serisini dolaylı yoldan kullanılmıştır. Pop - art etkisinin son derece hissedildiği bu kapaklarda görsellerin ve kullanılan tekniklerin benzerlerinin yanında renklerde Pop - art'a son derece uygun kullanıldığı gözlemlenmektedir. Çünkü marjinal görseller ve parlak renkler Pop - art'ın klasik anahtarı durumundadır.

Görsel 5. Popart'tan Etkilenen Bazı Dergi Örnekleri

Yukarıda pop - arttan etkilenen dergi kapağı örneklerinde benday noktacıklardan ve çeşitli Pop - art figürlerinin benzerlerinden yararlanılmıştır. Gerek zeminde, gerekse kullanılan modellerin çeşitli yerlerinde benday noktacıkları ile süslemelerde bulunulmuştur. Kullanılan kuru kafalar ile, Marilyn Monroe'ya atıfta bulunulmuştur. Parlak renkler ve çizgi roman figürleri ile tasarım Pop - art akımına doğru evrilmiştir.

Genel Değerlendirme

Grafik tasarım sanat alanının Pop - art akımına olan benzerliği ve aynı dönemde kazandıkları popülerite sayesinde etkileşimlerde bulunmuştur. 1950-60'larda hızla hayatımıza girerek tanıştığımız, günlük eşyalarımızdan popüler kültürünün önde gelen ünlülerine kadar birçok kavramı sanatsal içerik olarak kullanan Pop - art hareketinin izlerini grafik tasarımı ürünlerinde de görebilmek mümkündür. Ambalajdan dergi kapaklarına kadar birçok alanda pop art etkileri görülebilmektedir. Ambalaj da kullanımı ile ilgili Bahattin Ceylan 2017'deki bir araştırmasındaki şu ifadelerden bahsetmek yerinde olacaktır:

Günümüzde Pop - art etkisi, renk, tipografi ve illüstrasyon öğeleri olarak ambalaj tasarımlarında kendisini göstermektedir. Ambalajlarda böylesi radikal kararlar, tamamen tüketicinin satın alma karar sürecine etki olarak düşünülmelidir. Çünkü ambalajlar, piyasada

yer alan binlerce muadilinin arasından tüketicinin dikkatini çekmeli ve satın almayı gerçekleştirebilmelidir (Bahattin Ceylan, 2017, s:206).

Dergiler de tıpkı ambalajlar gibi bir grup tüketici için piyasadadır. Özellikle tüketim kültürü konusunda gençlerin daha hızlı olduklarını düşündüğümüzde yine hedef kitlesi gençler olan dergi kapaklarında Pop - art dokunuşlarıyla sıklıkla karşılaştığımızı söylemek yerinde olacaktır. Dergilerin en büyük kaygısının kapakları açısından en önemli unsurlardan birisinin farkedilebilmek olduğunu düşündüğümüzde Pop - art'ın kendine has aykırı renkleri ve görsellerin bu amaca olumlu katkı sağlayacağı ortadadır. Bu durumda ünlü eserler, parlak renkler veya konuşma balonları, benday noktacıları tasarımlarda yer edinmektedir. Bir tepki olarak çıkan Pop - art'ın, sanayileşme ile birçok benzer ürün arasından farklı olma çabası gösteren ürünlerin reklam tasarımlarında güçlü bir etki alanı bulunduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Ayrıca tüm bu bilgilerin ışığında Somuncu 2016'nın pop-art bilgileri verilen deney grubundan olumlu geri bildirimlerin alındığını ifade ettiği araştırmasının sonucunda, "Grafik Tasarım derslerinde Pop Sanat ile ilgili güncel sanat çalışmaları takip edilmeli ve öğrenciler bilgilendirilmelidir. Bu alanda Grafik Tasarımcıların eserleri incelenerek alanda yapılmış çalışma örnekleri üzerinden öğrencinin tasarım gücü artırılmalıdır" önerisine yer vermiştir. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere pop art akımı sadece grafik tasarım sektörü üzerinde değil, grafik tasarım eğitimi konusunda da çok etkili olmaktadır.

Bütün bu araştırma sonucunda ortaya konan bulgular ışığında gençliğin dinamizmini, renklerini ve dokusunu bünyesinde barındıran Pop – art görsellerinin özellikle hedef kitlesi gençler olan dergilerin kapaklarında kullanılması tasarımcılara önerilmektedir.

Kaynakça

Grzymkowski, E. (2017). *Sanat 101 Leonardo Da Vinci'den Andy Warhol'a Sanat Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey*. Çeviren: Orhan Düz. İstanbul: Say Yayınları.

BAHATTİN CEYLAN, H. (2017). "Kozmetik Ürün Ambalajlarında Pop-Art Dalgası ve "The Balm" Örneği İncelemesi", *Yörük Yaşamı Kültürü ve Uluslararası Geleneksel Türk Sanatları Sempozyumu* (ss. 201-206), Antalya.

SOĞUKSU, N. (2015). *Pop Art'ın Grafik Tasarım Üzerindeki Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*

Tepecik, A. (2002). *Grafik Sanatlar Tarih – Tasarım – Teknoloji*. Ankara: Detay Yayınları.

ERTOSUN, A. (2006). *Türkiye'deki Grafik Sanat Eğitimi İle Amerika'daki Grafik Sanat Eğitiminin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir*

Becer, E. (2008). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Ambrose, G. & Harris, P. (2012). *Grafik Tasarımın Temelleri*. Çev.: Mehmet Emir Uslu, İstanbul: Literatür Yayınları

Somuncu, Ö. (2016). "Pop Sanat'ın Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalında Eğitim Gören Öğrencilerin Grafik Derslerine Yansımaları", *Humanitas*, 4(8), 285-301

Görsel Kaynakları

Görsel 1.

<https://johnrobertramos.files.wordpress.com/2012/03/querky-design-cover-02.jpg> Erişim: 14.04.2019

<https://www.famousfix.com/topic/art-actuel-magazine-france-july-2006> Erişim: 14.04.2019

<https://tr.pinterest.com/pin/57843176437525810> Erişim: 14.04.2019

Görsel 2.

<https://www.aquila.co.uk/back-issues/> Erişim: 14.04.2019

https://www.sabah.com.tr/galeri/dunya/sansasyonel_dergi_kapaklari/6 Erişim: 14.04.2019

<https://www.deviantart.com/fabexu/art/magazine-cover-of-pop-art-365584072> Erişim: 14.04.2019

Görsel 3.

<https://europebusinessweb.com/magazine-media-kit/> Erişim: 14.04.2019

<http://transportpost.com/danny-devito-body-pillow/5598/danny-devito-body-pillow-mild-square-mile-89-the-art-issue-by-square-up-media-ltd-issuu/> Erişim: 14.04.2019

<https://store.ignoredprayers.com/products/1966-newsweek-magazine-roy-lichtenstein?variant=27253917385> Erişim: 14.04.2019

Görsel 4.

<http://nymag.com/magazine/toc/2016-11-14.html> Erişim: 14.04.2019

<https://www.cosmopolitan.in/celebrity/news/g518/20-times-celebrities-dressed-marilyn-monroe#slide-2> Erişim: 14.04.2019

https://en.todocoleccion.net/collectables-magazine-newspapers/interview-april-1996-tapa-caricatura-andy-mania-andy-warhol-128-paginas~x99022591#sobre_el_lote Erişim: 14.04.2019

Görsel 5.

<https://mrbuleishaw.com/2015/12/24/%E3%80%8Cthe-campaign%E3%80%8Dlaura-brouwer-x-sportstreet-springsummer-2016-issue/#jp-carousel-39256> Erişim: 14.04.2019

<https://www.marketingturkiye.com.tr/> Erişim: 14.04.2019